

8. JAHINDUS

HUNTING

Jahipidamisel nii elanike harrastusena kui ka vahetu loodustunnetuse ja ulukiasurkondade seisundi mõjutajana on Eestis jätkuvalt oluline koht. Jahipidamise käigus kogutakse järjest enam ulukiasurkondade seisundi uurimiseks vajalikke seireandmeid. Ulukiseire hõlmab praktiliselt kõiki jahipiirkondi ja kaitstavaid territooriume.

Eesti astumine Euroopa Liitu ning ühinemine loomastiku kasutamist, elupaikade kaitset, loomade ekspordi, kauplemist jmt reguleerivate rahvusvaheliste lepetega mõjutab meie jahindust ja ulukiasurkondi pidevalt. Suurkiskjate, mitmete haneliste ja teiste rahvusvahelist tähtsust omavate loomarühmade seire, kaitse ja kasutamine on pidevalt rahvusvahelise kontrolli all ja avalikkuse huvifääris. Samas on ka kohaliku tähtsusega ulukirühmi, nagu sõralised, väikekiskjad jt, kelle suunamine ja tulevik eelkõige meist endist sõltub. Rakendusotsuste adekvaatsus saab tugineda üksnes seireandmete kogumise ja analüüsi järjepidevusele. Otsuste mõistev täitmine jahimeeskonna ja ühiskonna soodne suhtumine jahindusse eeldab head tagasisidet ja koostööd.

Eesti jahinduse peamiseks raamdokumendiks on 24. aprillil 2002 Riigikogu poolt vastu võetud, 2003. a 1. märtsist jõustunud jahiseadus (JS). Seadus sätestab jahimaa korraldamise ja kasutamise, ulukivaru arvestuse ja käitlemise, suurulukite majanduslikult lubatava arvukuse piirmäärad, jahipidamise alused, sh erirežiimialadel, samuti ulukikahjustusi ennetava tegevuse jpm.

Jahiseaduse alusel korraldatakse ja antakse jahimaa kasutada jahipiirkondadena kümneks aastaks. Jahipidamise õiguse jahihühendustele tagab kehtiv kasutusõiguse leping, mis sätestab kasutaja kohustused, alates ulukite loendusest ja hooldest ning lõpetades küttimehmade ja seireandmete kogumisega. Kasutusõiguse eest makstakse riigile jahipiirkonna kasutusõiguse tasu. Jahipiirkonna kasutusõiguse tasu aitab Keskkonnainvesteeringute Keskuse metsandusprogrammi osana tagada jahimaakorralduse, teadusuuringute, jahimeeste täiendkoolituste ja muude ettevõtmiste rahastamist.

Jahinduse juhtimine ja ressursiarvestus on riiklikul tasandil korraldatud keskkonnaministeeriumi metsaosakonna, maakonna keskkonnateenistuse ning Metsakaitse- ja Metsauenduskeskuses 2005. a asutatud ulukiseireosakonna kaudu.

Jahilukite loetelusse kuulub JS (RT I 2002, 41, 252; 63, 387) § 19 lg 2 alusel 18 imetaja- ja 36 linnuliiki.

8.1 Ülevaade 1991.–2005. aasta jahihooajast

Review of the hunting seasons of 1991–2005

Näitaja	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Indicator
Jahindus liikud tulud, milij kr	...	4,06	8,13	8,05	8,85	9,40	10,96	14,88	17,78	16,98	17,98	17,47	21,84	22,72	27,72	Total income from hunting, mln EEK
sh jahitursismi tulud, milij kr	4,22	4,87	7,86	8,04	7,83	6,62	7,41	8,02	8,19	11,39	of which from hunting tourism, mln EEK
Jahindus liikud kulud, milij kr	...	3,06	6,63	8,00	8,81	10,44	10,78	13,99	17,65	17,23	17,31	17,73	20,74	20,74	25,18	Total expenditure on hunting, mln EEK
sh jahitursismi kulud, milij kr	2,35	3,05	4,51	5,89	7,29	5,26	4,16	5,63	4,91	7,96	of which to hunting tourism, mln EEK
sh ulukihoolde kulud, milij kr	...	0,66	1,26	1,74	1,89	1,98	1,88	2,27	2,67	2,59	2,47	3,15	3,70	4,40	5,84	of which to game maintenance, mln EEK
sh ulukikaitse kulud, milij kr	...	0,18	0,39	0,78	0,73	0,65	0,61	0,63	0,69	0,55	0,53	0,78	0,75	0,82	1,23	of which to game protection, mln EEK
Rajati söödapõlde ulukitele, ha	1220	1030	946	1025	918	782	759	850	911	1036	1127	1212	1392	1514	1511	Area of founded deer pastures, ha
Sõodasõime arv	5797	5066	5071	4963	4699	4332	4247	3902	3389	3519	3510	3499	3211	3155	3103	Provender mangers and provender storages
Metsigade söötmiskohtade arv	2054	2098	2199	2211	2137	2181	2312	2250	2206	2358	2671	2848	2886	3153	3222	Feeding places for wild boars
Kõrgistmete ja jahikantslite arv	2679	2934	3149	3010	2990	2764	2815	2716	2653	2590	2708	2839	3105	3213	3314	High-seats and hunting pulpits
Muude ulukihoolderajatiste arv	1379	3430	3740	3397	3426	3754	3895	3625	4597	4480	5249	5345	5766	6397	6705	Other game maintenance buildings
sh soolakute arv	1299	2884	2991	3204	3106	3103	3371	3419	4287	4230	4785	5052	5310	6081	6086	of which salt flats
Jahilasketiirude arv	84	82	80	69	49	36	36	30	33	35	36	38	41	40	41	Shooting ranges
Jahimajade ja -baaside arv	75	61	71	75	71	69	72	80	66	69	68	57	66	77	81	Hunting houses and hunting bases
Jahindusitõtajate arv	142	135	128	139	138	113	108	103	104	102	90	79	78	71	67	Employees engaged in hunting
Jahikoeri jahimeeste valduses:	Hunting dogs possessed by hunters:															
hagijad	1029	939	859	827	724	640	582	546	504	500	513	517	489	469	419	hounds
hurdad	6	4	3	2	4	4	7	5	2	3	2	2	2	1	1	greyhounds
laikad	1118	1302	1351	1308	1118	1107	1066	998	909	913	933	974	977	975	973	elkhounds
linnukoerad	102	89	93	107	91	92	101	95	96	83	101	85	91	90	99	birddogs
spanjellid	82	36	28	34	28	31	22	20	23	22	23	22	20	18	25	spaniels
taksid	493	667	597	558	504	476	458	435	405	371	356	405	351	358	341	dachshunds
terjerid	543	538	535	515	504	437	427	358	287	285	259	215	226	181	194	terriers
muud jahikoerad	0	0	0	0	2	0	12	9	38	24	46	28	29	37	59	other hunting dogs
Antud jahitunnistusi välisriikide kodanikele	1660	1852	1871	2040	1830	2060	1910	2400	2670	Hunting certificates issued to foreign citizens

Source: Statistikaamet, Keskkonnaministeerium

2005. a jahinduse käive suurenes. Suurenes ka jahimaa kasutusõiguse tasu määr. Jahinduslikud tulud ületasid kulusid enam kui 2,5 miljoni krooni võrra. Nii tuludes kui kuludes oli oluline koht jahiturismil. Kulud suurenesid kõigis alajaotustes. Samas jäi ulukihoolderajatiste arv suurema muutuseta. Palgaliste jahindustöötajate arv jäi esmakordselt alla 70. Jahikoerte arvu väheste muutuste juures vähenes enim hagiijate arv.

Välisriikide kodanikele välja antud jahitunnistuste arvu jätkuv märgatav kasv osutas taas Eesti kommertsjahinduse heale konkurentsivõimele. Selle tagamises on jätkuvalt oluline nii jahinduse ladus töökorraldus ja äriavaist kui ka ulukihoole ja -asurkondade hea seisund.

8.2 Jahimeeste poolt loendatavate ulukite arvukus ja küttimine

Population and harvest of game animals (game census data)

Suurulukite arvukuse ja küttimismahu poolest (tabel 8.2.1.) tõusid 2005. a esile järgmised maakonnad: põder – Harju ja Pärnu, punahirv – Hiiu ja Saare, metskits – Pärnu ja Rapla, metssiga – Pärnu ja Saare, karu – Ida- ja Lääne-Viru, hunt – Jõgeva ja Pärnu, ilves – Lääne-Viru, Jõgeva, Valga. Kopraid loendati 2005. a enim Pärnu ja Võru, ning kütiti enim Valga ja Võru maakonnas.

Kõigi sõraliste arvukus suurenes 2005. a üldloenduse andmeil (tabel 8.2.2.). Märgatavam oli punahirve ja metskitse arvukuse kasv.

Sõraliste loendusandmed on enamasti usaldusväärsed, kuid teada on, et arvukuse vähenemisega võib kaasnedä üle- ja suurenemisega alaloenduse oht. Suurimat sõraliste loendusviga prognoositakse metskitse puhul, keda võib leiduda paiguti tunduvalt enam, kui jahimehed suudavad loendada. Kaalutud on selle liigi suurulukite hulgast välja arvamist ja piirdumist suhtelise arvukuse hindamisega.

Suurkiskjate loendustulemis kajastub osalt loenduse korralduse paranemine, mis tugineb kaitse- ja ohjamiskava rakendumisele ja kaardistatud seireandmete põhjalikumale analüüsile. Korduvalt on leitud, et hundi tegelik arvukus võib jahimeeste hinnangule märgatavalt alla jääda.

Suurkiskjate arvukuse vähenemine võib olla osalt näiline, kajastades pigem loenduse korrektsuse märgatavat suurenemist varasemate aastatega võrreldes. Kopra arvukuse kasv 2005. a oli märksa tagasihoidlikum kui 2004. a. Ometi nõuab kuivendusvõrkude ummistamise ja majandusmetsa üleujutamise ohu kõrvaldamine jätkuvalt keskkonnaametnike, jahimeeste ja maaomanike head koostööd.

Oma määrusega nr. 62, 11.07.2003. kinnitas keskkonnaminister uue ametliku loendusjuhise ja küttimisandmete esitamise korra. Põhiküsimuseks on jäänud jahiulukite asurkondade seisundi andmete kogumise ja analüüsi tagamine koos tulemuste vahetu rakendamisega. Et saada parem ülevaade suure hulga nn väikeulukite (väikekiskjad, jäneseid jt) arvukuse muutustest, jätkati talvise jäljeloenduse sisseviimist maakondades püsiruutudel küljepikkusega 3 km.

Loendusandmete usaldusväärtsuse suurendamisele on püüdnud kaasa aidata iga-aastane vabariiklik nõupäev.

Muutused suurulukite küttimises olid seotud muutustega arvukuses ja suunamisjuhistes, kuid ka jahtkondade küttimissoovi ja jahipiirkonna kasutusõigusest tulenevate nõuetega. Nii tulenes küttimismäär nt põdra ja kopra puhul nende võimalikust mõjust metsale ja arvukuse tasemest maakondades võrreldes jahiseaduses sätestatud põhise suurima lubatava piirmääraga.

Küttimise eesmärkidest esildub ulukiasurkondade elujõulise koosseisu säilitamine, arvukuse hoidmine majanduslikult lubatavais piires ning võimalike kahjustuste ja haiguspuhangute ennetamine või alandamine.

Ulukiliha või karusnahkade varumist ei peeta küll enam eluliselt esmatähtsaks, samas pole need saadused jahinduse tulukust silmas pidades ka mitte teisejärgulised. Nt võib jahtide käigus metsast hangitud ökoloogiliselt puhta loodustoote – ulukiliha – hinnangulist kogust ja väärtust rahas hinnata 2005. a ligikaudu järgnevais suurusjärgudes:

- ulukiliha ligikaudu kaal: põder – 553 t (49% sõralistelt saadavast kogusest); metskits 123 t (11%); metssiga 453 t (40%); punahirv 8 t (~ 1%); kokku ligikaudu 1137 t;
- suhteline kogus ja väärtus 1000 ha jahimaa kohta: ligikaudu 274 kg väärtusega 137000 kr.

Eitamata jahinduse rolli inimese vahetu loodusetunnetuse säilitamises, ei saa siiski eitada küttimist ulukiliha kui eriti looduslähedase ja ökoloogiliselt puhta delikatessi hankimise moodust.

2005. a suurenes kõigi sõraliste, pisut ka karu ja ilvese küttimismaht, samas kui hunte kütiti tunduvalt alla 2004. a taseme. Kopra küttimine suurenes 2003. a ajutise vähenemise järel nii 2004. kui 2005. aastal hüppeliselt.

Küttimise intensiivsuse suurenemine koos arvukuse tõusuga on märgatavam põdra, metskitse ja metssea puhul. Suurkiskjate väga väikeste kvootide juures ei mõjutanud tulemust mitte üksnes antud lubade arv, vaid ka ilmastik ja küttimise korraldus. Ehkki tihedaim oli metskitseasurkund, oli intensiivsem metssigade küttimine.

Muutused väikeulukite küttimises olid 2005. a enamasti suhteliselt tagasihoidlikud. Rohkem kui 2004. a kütiti kährikut, rebast, hanesid, kodutuvi, laanepüüd, lauku jt, samas kui jäneseid, jahifaasanit, parte, vareseid jt kütiti mõnevõrra vähem kui 2004. a.

Väikeulukite absoluutloendust 1996. aastast alates ei korraldata. Arvukuse muutusi kajastavad peaaesjalikult seire- ja küttimistulemused.

Küttimisandmed iseloomustavad mõnevõrra nii jahimeeste antud saakloomade järele kui eri liigirühmade arvukust. Küttimishuvi vähenemine väikekiskjate puhul seostub mõnevõrra ahenenud karusnahaturuga.

Väikekiskjate rohkus ühelt poolt osutab meie ulukifauna liigilisele mitmekesisusele, teisalt aga surub saakloomade arvukuse alla. Erinevate tegurite koosmõjust tulenevalt ongi näiteks rebast ja kährikut jätkuvalt hall- ja valgejäneseid kordi rohkem(!) kütitud. Kui siia lisada metsnugis, siis selgub, miks väikekiskjate tavapäraseid saakloomi – jäneseid, laanepüüsid, nurmkana jt vähe kütitakse: suurema osa nende liikide isenditest söövad väikekiskjad. Nende rohkusega kaasnevat väiksemate saakloomade arvukuse madalseisu võimendab kulliliste, valge-toonekure, samuti haiguste ja avamaastiku-elupaikades toimunud muutuste mõju. Võõrliikide – kähriku ja mingi küttimise senine tase vaevalt võimaldab neid Eesti loodusest välja tõrjuda. Kähriku ja rebase rohkust kinnitab nende sage hukkumine maanteedel autorataste all ja asulaisse sattumine, samuti marutaudi suur esinemissagedus.

Kütitud väikeulukite arv 1000 ha jahimaa kohta suurenes 2005. a märgatavalt rebase, hanede ja laanepüü osas, ning vähenes märgatavamalt partide osas.

8.2.1 Jahimeeste poolt loendatavate ulukite arvukus ja küttimeine maakonniti aastal 2005

Population and harvest of game animals (game census data) by counties in 2005

Maakond County	Pöder Moose		Punahirv Red deer		Metskits Roe deer		Metssiga Wild boar		Karu Brown bear		Hunt Wolf		Ilves Lynx		Kobras Beaver	
	L*	K**	L	K	L	K	L	K	L	K	L	K	L	K	L	K
Häriju	1430	654	0	0	4100	785	1600	940	25	1	5	0	45	8	1000	280
Hüü	280	62	480	46	1400	311	700	292	0	0	1	0	15	0	3	0
Ida-Viru	740	156	0	0	1100	64	700	140	100	5	8	0	55	4	1400	418
Jõgeva	700	215	0	0	2600	452	1000	385	40	2	14	2	70	5	1500	359
Järva	630	320	0	0	3400	537	1300	1164	40	4	8	0	50	9	800	223
Lääne	870	416	0	0	3000	868	1300	1085	5	1	3	1	35	3	800	123
Lääne-Viru	770	376	44	2	2800	317	1300	587	105	5	9	4	80	9	1400	268
Põlva	380	101	1	0	3800	635	900	445	50	1	3	2	45	3	1200	346
Pärnu	1800	678	64	8	7000	1326	2100	1162	40	0	12	1	45	11	1900	312
Rapla	850	380	0	0	4800	1010	1500	1119	20	0	5	0	50	8	1000	261
Saare	900	337	960	59	4700	698	1300	2414	0	0	3	0	5	0	21	3
Tartu	700	255	0	0	3800	904	900	383	50	4	6	4	55	5	1700	646
Valga	560	155	80	1	4000	726	900	410	5	0	4	3	75	8	1700	1093
Viljandi	960	365	60	13	4400	728	1200	465	25	0	2	0	50	7	1200	698
Võru	490	142	10	1	4000	854	800	341	5	0	2	1	25	6	1900	728
Kokku Total	12060	4612	1699	130	54900	10215	17500	11332	510	23	85	18	700	86	17524	5758

*L – arvukus population **K – küttimeine harvest

Allikas: Statistikaamet, Keskkonnaministeerium

Source: Statistical Office of Estonia, Ministry of Environment

8.2.2 Jahimeeste poolt loendatavate ulukite tõenäoline arvukus ja küttime aastail 1985–2005

Probable number of population and harvest of game animals (game census data) in 1985–2005

Aasta Year	Pöder Moose		Punahirv Red deer		Metskits Roe deer		Metsisiga Wild boar		Karu Brown bear		Hunt Wolf		Ilves Lynx		Kobras Beaver	
	L*	K**	L	K	L	K	L	K	L	K	L	K	L	K	L	K
2005	12000	4612	1700	130	55000	10215	17500	11332	530	23	85	18	700	86	17500	5758
2004	11700	4075	1500	123	49000	7669	17000	8122	550	12	90	34	900	84	17000	4384
2003	11700	3848	1300	139	41000	5460	16000	7003	550	29	170	17	950	82	15000	2957
2002	10500	3438	1300	148	35000	5009	13000	5660	600	24	170	30	900	81	16000	3689
2001	10000	2748	1300	149	33000	3978	12000	4937	550	27	190	46	900	175	14000	3164
2000	9200	2384	1500	200	30000	3615	11000	3952	600	20	150	56	1000	120	11000	2195
1999	8700	2190	1500	175	29000	3348	11000	3479	600	32	200	98	1100	181	10000	1874
1998	7700	1761	1400	173	29000	3829	10000	3265	600	37	300	118	1200	225	9000	1439
1997	6600	1452	1100	123	29000	3773	8500	2386	600	28	300	143	1200	177	9000	1196
1996	6300	1241	1200	146	35000	4585	10000	2408	600	40	500	196	1200	146	7400	906
1995	6200	1195	1200	131	37000	6354	11000	3896	660	34	700	302	1100	108	6700	838
1994	7500	1968	1300	133	43000	7539	13000	4934	670	38	520	205	1150	61	5400	758
1993	12000	4267	1200	187	58000	10236	16000	8188	800	35	460	153	1100	58	4600	530
1992	15000	6564	1300	215	60000	9507	16000	9168	800	32	400	120	1000	63	4000	238
1991	13000	6400	1000	100	47000	9300	16200	7100	820	50	250	60	1000	70	3200	200
1990	12000	5400	900	70	58500	9600	14000	7000	840	55	190	85	940	60	2600	200
1989	11160	4411	800	50	54000	8170	13000	5833	780	69	130	23	890	33	2300	147
1988	12000	4084	700	90	51000	7408	12000	6762	770	73	100	53	800	108	1900	110
1987	12000	4302	700	74	55000	7405	11000	5907	600	62	90	98	660	101	1500	130
1986	11000	3877	500	38	39000	7365	10000	5384	580	52	100	87	700	59	1200	82
1985	11000	5164	450	57	39000	8117	95000	5760	500	24	100	88	580	60	900	24

*L – arvukus population **K – küttime harvest

Allikas: Statistikaamet, Keskkonnaministeerium

Source: Statistical Office of Estonia, Ministry of Environment

8.2.3 Teiste ulukite küttime aastail 1985–2005 Harvest of other game animals in 1985–2005

Uluk	Küttime Harvest																				
	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Game species	1985	1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
European Hare	4869	4675	4023	3271	2629	2100	1328	1596	1757	1667	2116	1879	1753	1489	1762	1621	1463	1423	1356	1306	1221
Mountain Hare	1107	1568	1267	1106	1045	956	817	594	646	663	474	485	491	391	245
Raccoon Dog	5724	8681	6770	5915	3585	3000	2650	2796	3278	2245	1723	1393	1516	1497	1925	2222	3753	4945	4124	3516	3992
Pine Marten	2300	2249	1874	1859	1254	700	691	1115	1216	1031	817	643	608	633	811	912	1150	1215	2201	1195	1181
American Mink	67	132	...	308	368	249	324	157	151	184	328	313	343	342	491	399	224	213
Eurasian Badger	46	1	...	1	3	52	22	25	46	23	22	18	15	46	56	44	65	69	110
Muskat	666	498	920	378	262	100	159	152	31	135	47	22	64	25	27	6	1	1	1	4	0
Red Fox	2130	3021	2218	1583	1174	1100	1462	2369	3470	2524	3326	3955	3156	4179	4508	5022	5797	7461	4376	6184	7806
Western Polecat	...	1865	...	942	427	322	310	252	139	103	150	150	163	158	250	384	202	140	233
Grey Heron	7	11	2	1	23	45	39
Fieldfare	104	42	75	98	34	73	70
Goose	1261	1079	1118	919	1500	2207	1822	2007	3283	2901	3414	2604	1656	1655	2681
Pheasant	112	467	799	716	1421	1366	1942	651
Woodpigeon	389	155	167	166	107	113	240	208	405	328	405	464	276	398	374
Gull	9	...	13	105	123	45	83	74	162
Rock Dove	238	294	412	126	793	246	543
Cormorant	41	42	102	83	158	127	101
Rook	14	68	110	28	0	5	8
Hazel Grouse	229	208	121	256	433	100	185	340	203	151	132	122	212	100	119	245	123	93	176	55	170
Coot	411	194	87	51	309	18	151	221	112	72	121	50	97	17	73
Woodcock	7125	...	5737	2603	2457	1587	1510	61	164	267	352	588	760	1172	1034	659	750
Partridge	17	34	23	103	45	12	61	47	17	8	31	83	70	50	96	23	111
Duck	16626	8985	8069	7035	...	9277	11159	12097	14135	11551	14403	11200	17662	15755	14109
Raven	4	34	14	13	2	11	22
Snipe	59	175	20	81	88	49	29
Carrion Crow	4076	3227	3390	1111	865	2057	3137	2542	3390	3008	2190	2069	2383	1964	1964

* 1985–1990. a hallijänes andmeid ka valgejänes andmeid data for 1985–1990 of European Hare include data of Mountain Hare

Allikas: Statistikaamet, Keskkonnaministeerium

Source: Statistical Office of Estonia, Ministry of Environment

8.2.4 Kütitud väike- ja suurulukite arv 1000 ha jahimaa kohta aastail 2003–2005

Harvest of small and big game animals per 1000 ha of hunting area in 2003–2005

Liik Species	Kütitud väikeulukite arv 1000 ha jahimaa kohta <i>Harvest of small game animals per 1000 ha</i>		
	2003	2004	2005
Kährik <i>Raccoon Dog</i>	1,0	0,9	1,0
Metsnugis <i>Pine Marten</i>	0,5	0,3	0,3
Mink <i>American Mink</i>	0,1	0,1	0,1
Rebane <i>Red Fox</i>	1,1	1,5	1,9
Halljänes <i>European Hare</i>	0,3	0,3	0,3
Valgejänes <i>Mountain Hare</i>	0,1	0,1	0,1
Part <i>Duck</i>	4,3	3,8	3,4
Hani <i>Goose</i>	0,4	0,4	0,6
Laanepüü <i>Hazel Grouse</i>	0,04	0,01	0,04
Nurmkana <i>Partridge</i>	0,02	0,01	0,03
Metskurvits <i>Woodcock</i>	0,25	0,16	0,18
Vares <i>Carrion Crow</i>	0,5	0,6	0,5
	Kütitud suurulukite arv 1000 ha jahimaa kohta <i>Harvest of big game animals per 1000 ha</i>		
Pöder <i>Moose</i>	0,9	1,0	1,1
Punahirv* <i>Red deer*</i>	0,03	0,03	0,03
Metskits <i>Roe deer</i>	1,3	1,9	2,5
Metssiga <i>Wild boar</i>	1,7	2,0	2,7
Karu <i>Brown bear</i>	0,007	0,003	0,006
Hunt <i>Wolf</i>	0,004	0,008	0,004
Ilves <i>Lynx</i>	0,02	0,02	0,02
Kobras <i>Beaver</i>	0,7	1,1	1,4

* Hiiu ja Saare maakonnas on 2005. aastal punahirve kütmine 0,5 ja 0,2 is/1000 ha jahimaa kohta

* *harvest of red deer was 0,5 deer/1000ha of hunting area in Saare county and 0,2 deer/1000ha in Hiiu county*

Allikas: Statistikaamet, Keskkonnaministeerium

Source: Statistical Office of Estonia, Ministry of Environment

8.3. Jahimaa pindala ja jahimeeste arv

Hunting area and number of hunters

Jahimaa pindala on viimastel aastatel püsinud üle 4 milj ha. Jahimeeste arv Eestis vähenes 2005. a 14 4000-ni, suurenedes viies ja vähenedes kümnes maakonnas. Kui Harjumaal oli jahimehi arvel üle kolme tuhande, ning Pärnu-, Tartu- ja Viljandimaal üle tuhande, siis Hiiumaal alla kolmesaja, teistes maakondades nende vahepealne. Ühe arvel oleva jahimehe kohta tuli 2005. a jahimaa pisut rohkem kui kahel eelnenud aastal – ligi 290 ha, siinjuures Viru- ja Järvamaal ligikaudu neli korda rohkem kui Harjumaal.

8.3.1 Jahimaa pindala ja jahimeeste arv aastail 2001–2005

Hunting area and number of hunters in 2001–2005

Maakond County	Jahipiirkondade pindala (1000 ha) Area of hunting districts (1000 ha)					Jahimeeste arv Number of hunters				
	2001	2002	2003	2004	2005	2001	2002	2003	2004	2005
Harju	392,4	404,7	404,7	356,6	374,9	3 352	3 648	3 716	3828	3721
Hiiu	100,4	100,4	100,4	101,9	99,0	255	271	255	264	257
Ida-Viru	282,2	282,2	269,5	269,5	269,5	644	654	648	660	581
Jõgeva	245,1	258,8	258,8	245,1	258,3	785	775	787	813	758
Järva	258,0	257,3	251,3	251,3	251,3	560	565	594	554	617
Lääne	205,6	225,3	261,4	256,4	256,4	586	664	655	684	664
Lääne-Viru	319,7	320,8	332,3	333,3	353,0	880	890	796	834	763
Põlva	217,3	217,7	217,7	217,7	213,1	420	434	423	440	550
Pärnu	458,3	461,7	461,7	445,6	445,6	1 244	1 348	1 426	1468	1138
Rapla	294,1	293,6	272,1	294,9	294,9	743	684	764	787	745
Saare	280,8	290,4	290,4	290,3	290,3	949	959	936	982	965
Tartu	279,9	293,1	298,7	298,9	298,9	1 139	1 073	1 218	1275	1299
Valga	199,9	201,3	201,3	200,7	201,1	633	559	603	577	553
Viljandi	307,0	307,0	307,0	317,4	317,4	1 178	1 052	1 092	1112	1137
Võru	227,6	227,9	226,0	226,0	225,2	616	622	631	652	639
Kokku Total	4 068,3	4 142,2	4 153,3	4 105,6	4 148,9	13 984	14 198	14 544	14 930	14 387
	Jahimaaad jahimehe kohta Hunting area per hunter (ha)					Jahimehi jahipiirkonna kohta Hunters per hunting district area (tk/1000 ha)(number/1000 ha)				
Harju	117	111	109	93	101	8,5	9,5	9,2	10,7	9,9
Hiiu	394	370	394	386	385	2,5	2,6	2,5	2,6	2,6
Ida-Viru	438	431	416	408	464	2,3	2,3	2,4	2,4	2,2
Jõgeva	312	334	329	301	341	3,2	3,1	3,0	3,3	2,9
Järva	461	455	423	454	407	2,2	2,2	2,4	2,2	2,5
Lääne	351	339	399	375	386	2,9	3,0	2,5	2,7	2,6
Lääne-Viru	363	360	417	400	463	2,8	2,6	2,4	2,5	2,2
Põlva	517	502	515	495	387	1,9	2,0	1,9	2,0	2,6
Pärnu	368	343	324	304	392	2,7	3,2	3,1	3,3	2,6
Rapla	396	429	356	375	396	2,5	2,7	2,8	2,7	2,5
Saare	296	303	310	296	301	3,4	3,4	3,2	3,4	3,3
Tartu	246	273	245	234	230	4,1	4,4	4,1	4,3	4,3
Valga	316	360	334	348	364	3,2	2,9	3,0	2,9	2,7
Viljandi	261	292	281	285	279	3,8	3,6	3,6	3,5	3,6
Võru	369	366	358	347	352	2,7	2,9	2,8	2,9	2,8
Kokku Total	291	292	286	275	288	3,4	3,6	3,5	3,6	3,5

Allikas: Statistikaamet, Keskkonnaministeerium

Source: Statistical Office of Estonia, Ministry of Environment

8.4. Põdra arvukus ja küttimine

Population and harvest of moose

Põder on Eesti tähtsaim jahiuluk. Tõenäoliselt oli Eestis üle aegade kõige arvukamalt põtru 1970. aastate lõpus ja 1980. aastate alguses: asurkonna käibe põhiste arvutuste kohaselt pidi põtru olema vähemalt 17 000–18 000. Ei saa välistada, et arvukus küündis koguni 20 000–25 000-ni. Enim on põtru küttitud järgmistel aastatel: 1976 – 5961 isendit, 1983 – 5800, 1991 – 6400 ja 1992 – 6600. 1990. aastate algusest keskpäigani vähenes arvukus 14 000-lt 5000–6000-ni, küttimine aga 6600-lt 1600-ni.

Arvukuse ootamatult kiire ja sügava languse 1990ndate I poolel põhjustas aastail 1993–1995 tavaküttimise järsule vähendamisele vaatamata kontrollimatu salaküttimine koos suurkiskjate mõju tugevnemisega. Aastail 1993–1994 võis salaküttimise maht elanikkonna elujärje halvenesed olla isegi tavaküttimisega võrdne. Et põdrapopulatsioon 1990ndate teisel poolel siiski säilis ja taastuma hakkas, selles oli oma osa hundi arvukuse ja salaküttimise vähenemisel, samuti järjekindlal säästliku küttimisstruktuuri ja -mahtude ning piiratud jahiaja rakendamisel. Soodsaist taustamuutustest oli olulisim põdra elupaikade ja põtrade endi tervislikus seisundi paranemine, samuti inimeste elujärje üldine paranemine koos muudatustega seadusandluses ja selle täitmise kontrollis.

1990ndate II poolest alates kasvanud põdra arvukus jõudis 2001. a 10 000, 2003–2004 11 000, 2005. a aga tõenäoliselt juba 12 000 isendi piirile. Võimalikke loendusvigu arvestades saavutati või paiguti ületati jahipiirkondlik ja maakondlik suurim lubatava arvukuse tase. Eesti Vabariigis on suurim lubatav põdraarvukus 12 000 isendit (Keskkonnastrateegia aastani 2010). Eestis tervikuna küttimine küll pidurdas arvukuse tõusu, kuid ei suutnud põtrade sobivat jaotumist elupaikades mitte alati soovitud määral tagada.

Jahipiirkondades, kus tegelik arvukus suurimat lubatavat taset ületas, täheldati taas rohkelt värsket põdrakahjustust. Kui enamasti võis oletada, et loendus vastab tõenäolisele arvukusele, siis nt Lahemaa rahvusparki piirialal oli 2004 ja 2005. a põtru talvitunud palju rohkem kui kajastas üldloendus. Et arvukuse tõus mõneski maakonnas jätkus ja suurimat lubatavat taset ületas, seda põhjustasid suuresti võimalikud vead üldloenduses ja seejärel küttimismahu määramises.

Põtrade küttimine on viimastel aastatel märgatavalt intensiivistunud. 2004. a kütiti põtru esmakordselt pärast 1993. aastat rohkem kui 4000 isendit, 2005. a juba üle 4600 (tabel 8.2.1), siinjuures Harju- ja Pärnumaal enam kui 600 isendit, Läänemaal üle 400, Järva, Lääne-Viru, Rapla, Saare ja Viljandi maakonnas üle 300 isendi, mujal vähem. Jahimaa/elupaikade 1000 hektari kohta loendati 2005. a vastavalt ligi 2,9 / 5 isendit ning kütiti vastavalt 1,1 / 1,9 isendit. Küttimiskoormus oli 2005. a suurim Harju (2,9), Lääne (2,5), ja Pärnu (2,4) maakonnas – vastavalt 2,9; 2,5; 2,3 isendit 1000 ha elupaikade kohta, samas kui Hiiumaa, Ida-Viru ja Põlva maakonnas põtrade vähesuse tõttu vaid 0,8–0,9 isendit.

Muutusi Eesti põdraasurkonnas 2005. aastal (võrreldes 1995. aastaga) peegeldasid järgmised näitajad: asurkonnas lehma pulli kohta 1,3 (1,5), kaksikvasikatega 41% (30%) järglastega põdralehmadest, vasikaid saja põdralehma kohta 87 (71) ja saja vanalooma kohta 49 (43).

Veel 1980. aastatel olid metsakahjustused, eriti kuuskede koorimine ja männinoorendike rüüste põtrade poolt suureks probleemiks. Ainuüksi kahjustatud kuuskuid oli 1991. aastal ligi 13 000 ha. 1990. aastate II poolest alates jäi värsket põdrakahjustust vähemalt riigimetsas talutavasse piiresse. Elupaigad taastasid 1980ndate ülekoormusest kiiresti. Seda soodustas põdra arvukuse madalseis, raiete rohkus, lankide uuenemine ja põllumaadegi võsastumine. Põdraasurkond sai siit kasvuks võimsa tõuke ja on näidanud aasta-aastalt head sigimisvõimet. Soodsalt on mõjunud ka nooremate, väiksema sigimisvõimaga vanusrühmade ja vasikate eelisküttimine ja sigimispopulatsiooni tuumiku säilitamine.

Suunamise aluseks on viimasel kümnendil olnud pidev Eesti kõiki jahipiirkondi hõlmav põdraseire. Põdra arvukust püütakse elupaikade seisundist lähtudes hoida JS põhises lubatava arvukuse vahemikus, mis on 2000–12 000 isendit, suurendades ka edaspidi küttimismahtu vastavuses asurkonna käibele ja probleemide tekkimisele metsakasvatases. Joonisel 8.4.1.1 osutatud suurima lubatava arvukuse piiriks on 12 000 isendit.

Selle kontrollarvuga on suunamises arvestatud alates keskkonnastrateegia väljatöötamisest aastani 2010. Kuna viimaste aastate jahimaakorraldus on osutanud põdra elupaikade pindala laienemisele ja seisundi paranemisele, siis näib selline kontrollarv põtrade ühtlase jaotumise korral maakondades realistlikuna. Samas pole põdra arvukuse vähendamine kahjustuste suurenedes mõnes piirkonnas kuidagi takistatud.

Metsamajanduse seisukohast valdavalt ohutuks on varasema kogemuse põhjal osutunud põdra asustustiheduse viimine kahjustuspiirkondades 3–4 isendile/1000 ha elupaikade kohta. Selline tihedus annaks põdra nn optimaalseks arvukuseks kogu Eesti jaoks ligikaudu 7000–8000. Taoline seis oli meil viimati 1998. aastal. Jahimaakorraldus, lähtudes Eesti metsanduse arengukavast aastani 2010, annab iga jahipiirkonna kohta kolm kontrollarvu: suurima majanduslikult lubatava, optimaalse ja vähima majanduslikult lubatava arvukuse. Praegust arvukuse majanduslikult lubatavat ülempiiri, ligikaudu 12 000 isendit, mis moodustab keskkonna põdramahutavusest (ökoloogilisest piirarvukusest) umbes poole, võib pidada ka põdraasurkonna jaoks ökoloogiliselt soodsaks: põder asustab praktiliselt kõiki jahipiirkondi, tihedus on enamasti mõõdukas, populatsiooni soolis-vanuseline struktuur on küllalt püsikindel, toiduvaru üldjuhul piisav ja kvaliteetne, metsa uuenemine ja metsakahjustused talutavais piires, ehkki mitte probleemitu. Oht metsa uuendamisele pole arvukusel 12 000, tulenevalt ebahühtlasest tihedusest ja elupaikade erinevast sobivusest siiski välistatud. Vajadus hoida arvukust tasemel 3–4 isendit 1000 ha kohta võib siiski tänapäeval vajalikuks osutada vaid üksikuis jahipiirkondades, kus muidu kahjustusi vältida ei õnnestu. Kui arvukus on sellest tasemest kõrgem, tuleb pidevalt olukorra muutustele reageerimiseks valmis olla.

Põdraasurkonna suunamises on jätkuvalt rakendatud küttimiskvoodi määramise ja jaotamise alast koostööd Metsakaitse- ja Metsauunduskeskuse (MMK), maakondade keskkonnateenistuste, jahiihenduste ja metsaomanike vahel. MMK osaks selles on olnud olemasolevate lähteandmete koondamine, üldistamine ja maakondade keskkonnateenistustele kaalumiseks oma ettepaneku esitamine. Jahinduse ja metsanduse ühist tulevikku silmas pidades ei piisa kindlasti üksnes põdraseire jätkamisest. Vajalik on kohapeal jahimaakasutajate poolt põdrahoold- ja metsaomanike poolt metsakaitsemeetmete senisest tõhusam rakendamine.

8.4.1 Põdra arvukus ja küttimine aastail 1960–2005

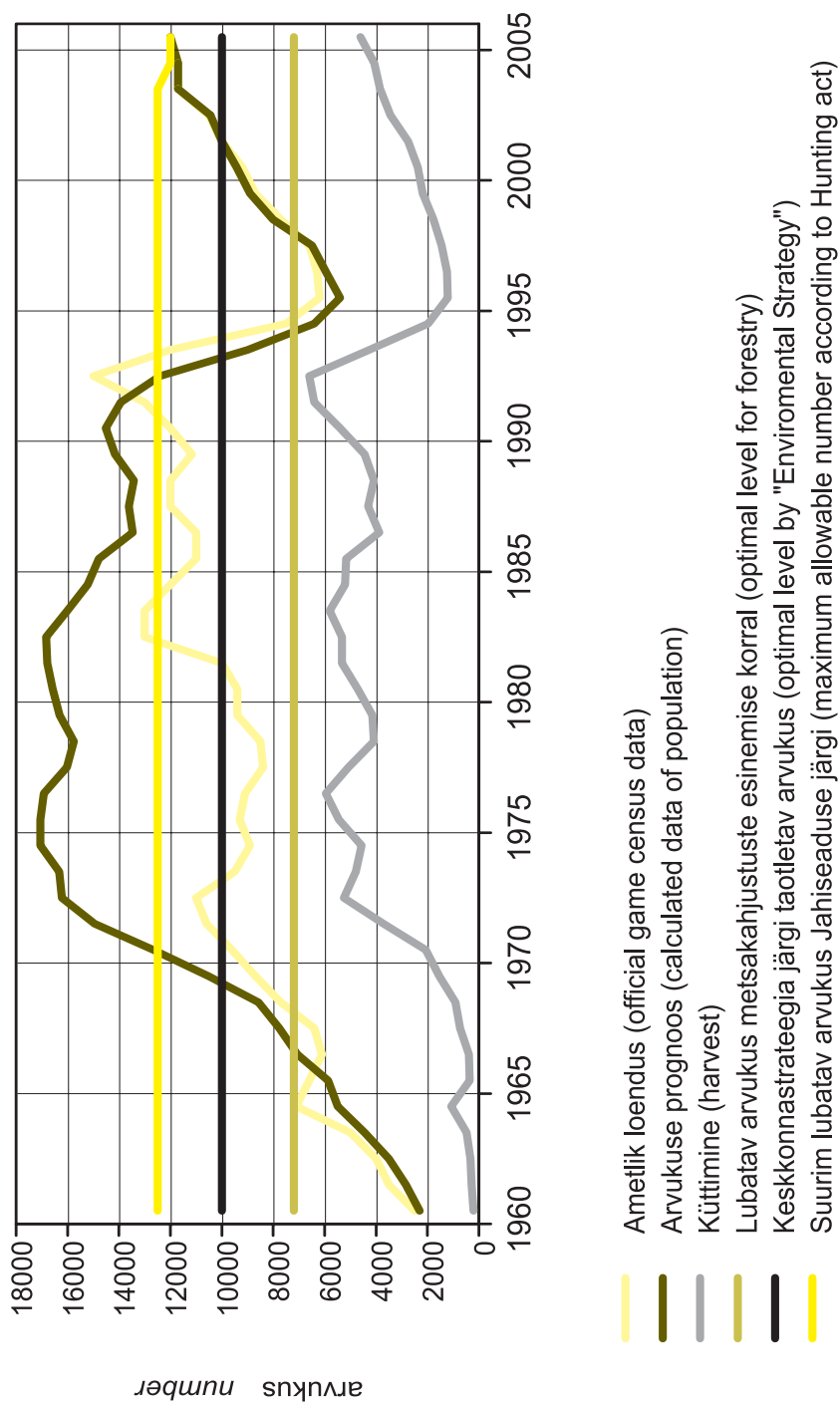
Population and harvest of moose in 1960–2005

Aasta Year	Ametlik loendus <i>Number of animals*</i>	Arvukuse prognoos <i>Calculated prognosis of population</i>	Küttimine <i>Harvest</i>	Aasta Year	Ametlik loendus <i>Number of animals*</i>	Arvukuse prognoos <i>Calculated prognosis of population</i>	Küttimine <i>Harvest</i>
1960	2 500	2 300	215	1983	13 000	16 010	5 800
1961	3 500	2 850	289	1984	12 000	15 210	5 200
1962	4 000	3 500	330	1985	11 000	14 790	5 164
1963	5 000	4 440	483	1986	11 000	13 460	3 877
1964	7 100	5 490	1 070	1987	12 000	13 620	4 302
1965	6 600	5 860	363	1988	12 000	13 420	4 084
1966	6 100	7 060	387	1989	11 160	14 160	4 440
1967	6 400	7 770	738	1990	12 000	14 510	5 400
1968	7 700	8 580	911	1991	13 000	13 930	6 400
1969	8 700	10 520	1 547	1992	15 000	12 410	6 600
1970	9 600	12 660	2 070	1993	12 000	9 000	4 267
1971	10 600	14 950	3 705	1994	7 500	6 400	1 968
1972	11 000	16 220	5 253	1995	6 200	5 400	1 208
1973	9 500	16 320	4 787	1996	6 300	5 960	1 241
1974	8 900	17 050	4 561	1997	6 600	6 500	1 452
1975	9 300	17 050	5 441	1998	7 700	8 000	1 761
1976	9 100	16 930	5 961	1999	8 700	8 900	2 190
1977	8 400	16 030	5 076	2000	9 200	9 430	2 384
1978	8 500	15 750	4 085	2001	10 000	10 000	2 748
1979	9 400	16 310	4 144	2002	10 500	10 440	3 438
1980	9 400	16 580	4 707	2003	11 700	11 700	3 848
1981	10 000	16 790	5 327	2004	11 700	11 700	4 075
1982	13 000	16 840	5 333	2005	12 000	12 000	4 612

* official game census data

Allikas: Statistikaamet

Source: Statistical Office of Estonia

Joonis 8.4.1.1 Põdra arvukus ja küütimine aastail 1960–2005

Figure 8.4.1.1 Population and harvest of moose in 1960–2005

8.5 Põder, kuusikud ja noored männikud

Moose, spruce and young pine stands

Põdra mõju keskealistele kuusikutele hakati riigimetsas jälgima aastail 1998–1999. Aasta hiljem valiti esimesed alalised vaatluskohad ka põdra poolt ohustatud ja järjest aheneva pindalaga männikultuuridesse.

Pisteline jälgimine ei võimalda otseselt määrata kahjustuste ulatust ja seda rahasse ümber arvestada, küll aga a) kindlale metoodikale tuginedes jälgida värske kahjustuse muutusi, b) osutada puistute ohustatuse muutustele, c) võtta suuremate kahjustuspuhangute ennetamiseks või peatamiseks vastumeetmeid, sh otstarbekamalt küttimist ja metsakaitset korraldada.

Valdavalt RMK metskondades paiknev vaatlusvõrk hõlmab enam kui sadat 100 kuusega ja enam kui üheksatkümmet 50–100 männiga proovitükki. Vaatluspuudel tehakse värske kahjustuse dünaamika jälgimiseks aasta-aastalt kindlaks üldseisund ja põdra põhjustatud vigastuste lisandumine.

Kuusikutes on põdra tekitatud mehhaanilisi vigastusi täheldatud püsivalt ligi viiendikul uuritud kuuskedest; värskeid koorevigastusi on aasta-aastalt registreeritud vähem kui sajalt kuusel, s.o enamasti vähem kui sajandikul uuritud kuuskedest ja mitu korda vähem kui raiete käigus inimese poolt tekitatud mehhaanilisi vigastusi (Tabel 8.5.1). 2005. a püsis kuuskede koorimine proovitükkidel sama madalal tasemel kui 2004. aastal. Põhjustena tulevad arvesse muu põdratoidu piisav varu, kuid ka kuuskede atraktiivsuse vähenemine proovitükkidel, nt korbustumise tõttu.

Sügisalvised põdravatsad on näidanud, et kolmveerandi toidust moodustasid lehtpuud. Üleminekutoiduna kasutasid põdrad sageli puhmarinde kanarbikku, mustikat ja pohla. Okaspuude, sh peamiselt männi sisaldus toidus küündis vaid vähestel juhtudel üle kümnendiku, kuusevõrseid ja koort aga kasutas enne talve vaid väga vähe põtru ja needki enamasti tühis koguses. Siiski oli 2005. a märgata nii kuuse kasutajaskonna kui ka söödud kuusekoguste mõningast suurenemist. Kahjustustest hoidumisel on tulevikus oluline koht pajustike säilimisel ja hooldamisel. Neid võib kindlasti pidada „põtrade vääriselupaikadeks”.

Männikultuurides esines 2005. a andmeil värsket kahjustust juba enam kui neljandikul noortest mändidest, s.o märgatavalt sagedamini kui eelnenud viiel aastal. Suurem oli põtrade oht Harju, Ida-Viru, Saare, Põlva jt maakondades ning Lahemaa rahvuspargis ja lähikonnas, kus mändi vatsasisus juba oktoobris-novembris märkimisväärses koguses leidub.

Põtrade poolt viimastel aastatel tekitatud vigastusi täheldati mändidel märksa sagedamini kui kuuskedel. Värskest vigastatud mändide osatähtsus 2005. a ületas kuuskede vastavat näitajat taas kümneid kordi. Põhjus peitub männi atraktiivsuses, millest tulenevalt ka põtrade talvine asustustihedus uuritud männikute juures püsis umbes kolm korda kõrgem kui kuusikute juures.

Eeltoodud andmed moodustavad vaid osa põdraolukorra terviklikuks hindamiseks vajalikest. Lisandub metskondade hinnang olukorrale, lehtpuukahjustuste jälgimine lankidel jm. Keskele koht põtrade küttimise korraldamises on Metsakaitse- ja Metsauenduskeskuse poolt koostatud põtrade küttimisettepanekuil, milles püütakse põdra mõjuga metsale võimalikult adekvaatselt arvestada. Küttimisettepaneku elluviimisel ja olukorra jälgimisel igas maakonnas on keskkonnateenistuse jahindusspetsialisti ja jahihenduste kõrval palju abi olnud RMK metskondadest.

8.5.1 Põdrakahjustused kuusikutes ja noortes männikutes aastail 1999–2005

Moose damages in spruce and young pine stands in 1999–2005

Näitaja	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Indicator
Proovitükkide arv kuusikutes	114	114	114	130	129	131	126	Number of plots in spruce stands
Inventeeriti	114	103	101	109	116	108	91	Number of plots observed
Jälgitavate kuusikede arv	11 365	10 149	9 967	10 488	11 181	10 301	8 538	Number of spruce trees assessed
Raievigastustega (%)	6,1	6,2	5,8	5,2	4,7	4,0	3,2	Damages caused in logging (% of trees)
Ulukikahjustustega kuuski (%)	18,3	18,8	19,0	18,8	18,9	18,8	18,5	Share of trees with game damages
värske koorevigastusega kuuski (%)	0,7	0,5	0,4	1,2	0,8	0,5	0,5	share of fresh damage (% of trees)
Põtrade koormus proovitükkide lähikonnas (isendit 1000 ha kohta)	3,9	3,6	3,1	5,2	5,3	6,2	9,9	Density of moose population around plots (animals per 1000 ha)
Proovitükkide arv männikutes	...	86	83	92	96	91	76	Number of plots in pine stands
Jälgitavate mändide arv	...	8 180	7 733	8 844	9 171	8 650	7 171	Number of pine trees assessed
Raievigastustega (%)	...	0,6	1,3	0,8	0,5	0,4	2,1	Damages caused in logging (% of trees)
Ulukikahjustusega mände (%)	...	33,8	41,6	47,0	43,8	44,4	53,8	Share of damaged trees (% of trees)
vanade vigastustega (%)	...	25,5	32,9	35,3	36,0	35,5	44,5	Share of this old damage (% of trees)
värskete vigastustega (%)	...	12,2	17,0	24,2	17,0	20,2	29,5	fresh damage (% of trees)
Põtrade koormus proovitükkide lähikonnas (isendit 1000 ha kohta)	...	14,8	13,7	20,8	18,4	18,5	24,8	Density of moose population around plots (animals per 1000 ha)

Allikas: Metsakaitse- ja Metsasauenduskeskus

Source: Centre of Forest Protection and Silviculture

8.6 Hundi, ilvese ja pruunkaru populatsioonide seisund

State of populations of wolf, lynx and brown bear

Seoses riikliku jahindus- ja looduskaitsepoliitika muutustega on viimastel aastatel suurkiskjatele (hunt, ilves ja karu) üha rohkem tähelepanu pöörama hakatud. Vastavalt 2001. aastal valminud suurkiskjate ohjamise ja kaitse tegevuskavale on välja töötatud spetsiifiline seiremetoodika ja rakendatud regulaarset asurkondade seiret, mille tulemustele tuginedes on määratud iga-aastased säästlikud küttimislimiidid, jahiseadusandlust on muudetud looduskaitseõbralikumaks ja palju muud. Aastal 2005 moodustati MMK juurde ulukiseireosakond, kes muuhulgas ka suurkiskjatega seotud tegevusi, nagu seire, rakenduslikud teadusuuringud ja kaitsekorralduslikud tegevused, koordineerib ja läbi viib. Seire tulemusel on ülevaade asurkondade seisukorrast oluliselt paranenud, võrreldes varasemate aastatega, mil jahindusstatistika loendatud ja kütitud isendite arvuliste väärtustena olid ainukesed populatsiooni seisundi hindamise aluseks olevad parameetrid. Tehtud rakenduslikud uuringud annavad aluse asurkonna seisundi muutuste täpsemaks hindamiseks ning sobivaimate kaitsemeetmete rakendamiseks.

Käesolevas peatükis on vaadeldud suurkiskjate asurkondade seisundi muutuseid, põhitähelepanu on pööratud viimasele kaheteistkümnele aastale.

Hundi arvukus oli viimase 50 aasta jooksul suurim 1995. aastal, mil loendati 700 ja kütiti 302 isendit. Kuna suurkiskjate suure liikuvuse tõttu hinnatakse nende arvukust tavaliselt tugevasti üle, võis huntide tegelik arv küündida kuni 450 isendini. Intensiivse jahipidamise tõttu hakkas arvukus alates 1995. aastast pidevalt kahanema ning 2002. aasta kevadel oli huntide arv viimase 30 aasta madalaimas seisus ning neid võis järgi olla vaid 70–80 isendit (ametlik loendus näitas 170). Ainult tänu õigeaegselt kehtestatud küttimispiirangutele suudeti toona arvukuse langus peatada ning tänu hundi heale sigimispotentsiaalile on see praeguseks taas tõusnud, 2006. aasta kevadel oli see seire andmetel 110. Hundipopulatsiooni seisundit võib hetkel pidada enam-vähem heaks.

Hunt on levinud üle kogu Eesti, 2005. aastal oli meil 14 pesakonda (2002. aastal 8), pesakondi ei esinenud vaid saartel ning Rapla-, Võru- ja Harjumaal.

Huntide tekitatud kahjustused on viimastel aastatel olenemata hundi arvukuse suurenemisest pigem vähenenud. Kui lammaste murdmine on jäänud enam-vähem samaks, olles viimasel kolmel aastal vahemikus 80–100 murtud looma aastas, siis koerte murdmine on vähenenud oluliselt. Kui 2004. aastal murdsid hundid teadaolevalt 59 koera, siis 2006. aastal vaid 10. Põhjus on siin peamiselt küttimisstrateegia rakendamises, kus jahipidamist suunati enam kahjustuspiirkondades.

2005./2006. aasta jahihooajal kütiti vaid 15 isendit, olgugi, et maksimaalselt lubatud küttimismaht oli 33. Lubatud küttimismahtude madala realiseerimisprotsendi korral võib ennustada hundi arvukuse jätkuvat tõusu, mis aga praeguse ülimalt rikkaliku toidubaasi juures ei tohiks siiski olulist negatiivset mõju avaldada. Ka on hundi asustustihedus Eestis veel küllaltki ebahütlane ning asustamata on veel hundile sobilikke alasid näiteks Rapla-, Harju- ja Järvamaal.

Suurkiskjate kaitse- ja ohjamiskava järgi on hundi soovitatav arvukus Eestis 100–200 isendit.

Ilvese arvukus oli viimase 100 aasta (võimalik et veel tunduvalt pikema perioodi) kõrgeimas seisus aastatel 1996–1997, mil loendati 1200 ilvest, tõenäoliselt jäi tegelik arvukus siiski 800–900 isendi vahele. 1998. aastal kütiti 216 isendit, mis on teadaolevalt suurim kütitud isendite arv Eestis. Sellest ajast alates kuni aastani 2002 ilvese arvukus langes, põhjuseks peamiselt intensiivne küttimine ning võimalik, et ka kõrgeastustihedusest tingitud loodusliku suremuse suurenemine. Alates 2002. aastast kehtestatud küttimispiirangud on suutnud arvukuse languse peatada ja soodustada juurdekasvu. Ilveste arvukus on viimastel aastatel taas selgelt tõusnud

ning sisemaa asurkonna seisundit võiks hinnata väga heaks. Seire järgi on meil praegu vähemalt 730 ilvest, jahimeeste arvates on ilveste arvukus tõusnud taas 1200-ni. Ilves asustab kõiki maakondi, asurkonna olukord on viimastel aastatel halvenenud vaid Hiiumaal ja Saaremaal.

Praeguses olulorras oleks mõistlik säilitada olemasolevat küttimismahtu, mis jätkaks arvukuse tõusu. Küttida ei tohiks praegu vaid Saare- ja Hiiumaal.

Kahjustusi tekitavad ilvesed harva, 2006. aastal murdsid ilvesed 2 lammast, 2005. aastal väidetavalt 6 lammast.

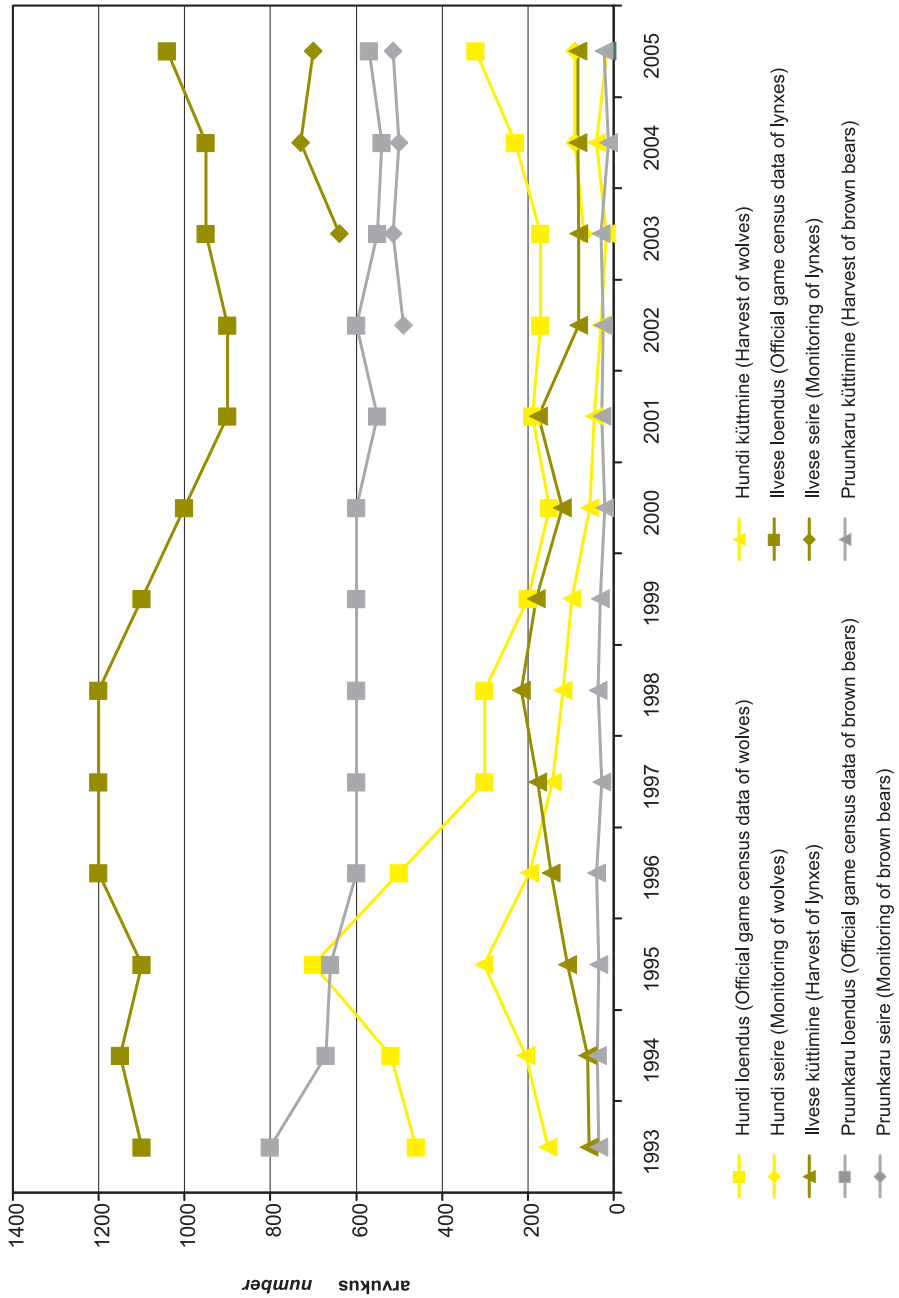
Suurkiskjate kaitse- ja ohjamiskava järgi on soovitatav ilvesearvukus Eestis vähemalt 500 isendit.

Pruunkaru arvukuse kõrgseis viimase saja aasta jooksul oli 1990. aastate algul, kui neid loendati 800 ringis ning 1992. aastal kütiti 82 isendit. Tõenäoliselt liiga suur küttimissurve põhjustas arvukuse mõningase languse, kuid viimased 8 aastat on see püsinud küllaltki stabiilne, 500–600 isendi vahel. Viimasel kolmel aastal tehtud seire näitab siiski arvukuse tagasihoidlikku tõusu, mis väljendub eriti ilmekalt asustustiheduse suurenemisena levikuala servaaladel ja levikuala laienemisena – näitajad, mis on iseloomulikud suurenevale populatsioonile. Populatsiooni seisundit võib hinnata heaks.

Karu levik Eestis on teiste suurkiskjatega võrreldes tunduvalt ebahütlasem, asustustihedus on suurim Kesk- ja Ida-Eestis. Karu puudub täielikult saartel ning levikualast jääb välja ka enamik Harju-, Lääne-, Valga- ja Võrumaast. Karud teevad kahju peamiselt mesindusele, lõhkudes aastas ligi 100 mesitaru. Ka lõhuvad nad heinamaadele jäetud kiletatud silopalle: peamiselt noored karud rebivad mängulustis silopallide kattekilet, mille tulemusel silo rikneb. Karu rünnakud põllumajandusloomadele on siiani olnud väga haruldased, aastast 2006 ei ole teada ühtegi juhtumit. 2005. aastal murdsid karud 2 veist.

Kui karu arvukus on mõnedes piirkondades optimaalne ning kahjustuste vältimiseks on vajalik arvukuse regulatsioon, on Eestis veel sobivaid asustamata elupaiku, mille arvelt võiks karu arvukus meil veelgi suureneeda ning levik laieneda ka Lätti, kus aastast aastasse loendatakse neid vaid 10 isendi ringis.

Suurkiskjate kaitse- ja ohjamiskava järgi on karu soovitatav arvukus Eestis vähemalt 500 isendit.

Joonis 8.6.1 Hundi, ilvese ja pruunkaru arvukus ja kütitmine aastail 1993–2005
 Figure 8.6.1 Population and harvest of wolf, lynx and brown bear in 1993–2005